

Tadqiqot uz

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

30 Sentyabr

№32

CONFERENCES.UZ

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 32-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
4-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
32-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-4**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
32-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-4**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)

КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 32-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 сентябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ
ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ**

1. Abdulaziz Qaxorov

HUQUQIY SOTSIOLOGIYA – INSONPARVAR YURIDIK SHAXSNI BARPO ETISH
VOSITASI..... 7

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

HUQUQIY SOTSILOGIYA – INSONPARVAR YURIDIK SHAXSNI BARPO ETISH VOSITASI

Abdulaziz Qaxorov

Yangixayot tumani IIO FMB huzuridagi
tergov bo'limi bo'linma boshlig'i
e-mail: kaxarovanilufar869@gmail.com
+99890 905 75 96

Annotatsiya: So'nggi yillarda mamlakatda davlat va jamiyat qurilishining barcha sohasini demokratlashtirishga, innovatsion texnologiyalarni joriy etishga, inson salohiyatini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlar va imkoniyatlar yaratishga, aholining farovonlik darajasini oshirishga yo'naltirilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Shunday bir sharoitda muayyan sohadagi vaziyatni sifat jihatidan o'zgartirish hamda ilg'or xorijiy va mahalliy nazariy-metodologik vositalardan foydalanish asosida uni rivojlantirish vazifalarini davom ettirish xususida sotsiologik so'rovlar o'tkazishning sifat jihatidan yangi va zamonaviy tadqiqot amaliyotini shakllantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Xalqaro amaliyot va mamlakatimiz tajribasi sotsiologik tadqiqotlarni ijtimoiy sheriklik prinsiplari asosida o'tkazish jarayonida nohukumat tashkilotlarning salohiyatidan yanada kengroq foydalanish va shu maqsadlarda davlat buyurtmasini sifatli bajarish, aholini mazkur jarayonga faolroq jalb etish uchun shart-sharoitlar yaratish zarurligini ko'rsatmoqda.

Sotsiologiya atamasi lotincha socius (uyushma) va yunoncha so'z logotiplaridan (sabab, tadqiqot) kelib chiqadi. Qisqacha aytganda, bu inson uyushmalarini o'rganish bo'lishi mumkin. «Inson uyushmalari» yoki «jamoalar» har xil «jamiyatlar», «ijtimoiy guruhlar», «qabilalar», «jamoalar», «kompaniyalar», «oilalar» yoki boshqa ijtimoiy tuzilmalar.

Sotsiologiya – bu ilmiy bilim, chunki ijtimoiy dunyoni tushuntirishlar ratsional, kontseptual, nazariy va tizimli. Bu aql-idrok va diniy tafakkur natijasida olingan bilimlardan farq qiladi.

Zigmunt Bauman so'zlari bilan aytganda (2010, 11 -bet):

Sotsiologiya intizomli amaliyotlar to'plamini o'z ichiga oladi, lekin u tarix davomida to'plangan bilimlarning muhim qismini ham ifodalaydi. Kutubxonalarining sotsiologik bo'limiga nazar tashlasak, bu bilim sohasini nashriyot an'anasi sifatida ifodalovchi kitoblar to'plami paydo bo'ladi. Bu asarlar sotsiolog bo'lish yoki shunchaki o'zlari yashayotgan dunyo haqidagi bilimlarini kengaytirish uchun bo'ladimi, bu sohada yangilariga juda ko'p ma'lumot beradi.

Bu sotsiolog uchun sotsiologiyani fan kabi vijdonning bir shakli deb ham tushunish mumkin, hamda bu tushuncha biz yashayotgan dunyo haqida yaxshiroq o'ylashga yordam beradi. Zigmunt Bauman yozganidek: «Bu ma'noda sotsiologiya – bu yangi tajriba bilan o'rganishni taqqoslaydigan va bu jarayonda fanning o'zi shakli va mazmunini o'zgartiradigan uzluksiz faoliyat maydoni» (Bauman 2010, 12 -bet). U sotsiologiya vaqt o'tishi bilan ijtimoiy xulq-atvor kabi doimo o'zgarib, rivojlanib borayotganini bildiradi, va yangi ijtimoiy faktlar bilan birgalikda olingan nazariy bilimlar sotsiologik bilimlarni to'ldiradi. Bu, shuningdek, «inson tajribasi bilan muloqot». U Erfahrungen (tajribalar) va Erlebnisse (tajribalar) atamalarini, nemis tilidan olingan so'zlarni ajratadi va ko'p tillarda bu atamalar aralashib, deyarli bir xil ma'no beradi. «Erfahrung – men bilan dunyo bilan muloqotda bo'ladigan voqea; Erlebnis – bu uchrashuv paytida «men boshdan kechirganlarim» - bu voqeani (voqealarni) idrok etishim va uni tushunishga harakat qilishimning birgalikdagi mahsulidir» (Bauman, 2015, 18 -bet).

U hali ham «sog'lom aql» bilan sotsiologik fikrlashdan farq qiladi. O'z bilimlarini aql-idrok

bilan bog'lashdan bezovta bo'lmagan fizika va biologiya fanlaridan farqli o'laroq, «sotsiologiyada sog'lom fikr bilan munosabatlar uning doimiyliigi va amaliyotining muhim masalalariga to'g'ri keladi» (Bauman 2010, s.17).

Bauman (2010, p. 17) tushunchasini davom ettirib, ko'pgina fanlarning ijtimoiy fanlar va aql-idrok bilan bog'liq bo'lmagan bir-biridan farq qiluvchi chegarasi borligini ta'kidlaydi. Bu bilim, boy bo'lsa-da, sifatli tartibsiz va tizimli emas. Aniq fanlar aql-idrok bilan aralashmaydi, chunki ularning bilimlari kundalik tajribalar bilan bog'liq emas. Bauman (2010, p. 21) ma'lumotlariga ko'ra, oddiy odamlar ilm-fanga juda ko'p qiziqish bildirmaydi va ijtimoiy fanlar bilan bog'liq bo'lgan narsalarga qaramasdan bilmagan mavzular haqida o'z fikrlarini bildirmaydi.

Birinchidan, sotsiologiya, sog'lom fikr farqi bilan, mas'uliyatli nutqning qat'iy qoidalariga bo'ysunishga intiladi. O'zini nazorat qilish jihatidan ancha moslashuvchan va hushyorroq bo'lgan boshqa bilim turlaridan ajralib chiqish ilmning atributidir. Sotsiologlar o'zlarining maqomini faqat dastlabki va tasdiqlanmagan g'oyalardan dalolat beradigan tasdiqlangan dalillar va bayonotlar bilan tasdiqlangan bayonotlarni aniq va ravshan tarzda ajratish uchun o'z amaliyotlarida juda ehtiyot bo'lishlari kerak. Diskursiv javobgarlik qoidalari «seminar» - yakuniy xulosalarga olib keladigan va uning haqiqiyliгинi kafolatlaydigan protseduralar to'plami - har doim tekshirishga ochiq bo'lishini talab qiladi.

Yuqorida aytib o'tilganidek, sotsiologiya falsafadan kelib chiqadi, ularning ikkalasi ham inson dunyosini tahlil qilish bilan bog'liq. Falsafaning eksklyuziv vazifasi XIX -asr oxirigacha, Yevropada birinchi ijtimoiy olimlar paydo bo'lgunga qadar, inson hayotining ratsionalligini o'rganish edi.

Professor Ana Lusiya Sabadell so'zlari bilan aytganda (2002, 45 -bet):

Dyurkgeym ijtimoiy faktlarni ma'lum bir jamiyatda amalda bo'lgan normalar deb ataydi, bu ikkita muhim elementni ko'rsatadi: birinchidan, shaxsning xulq -atvoriga ta'sir etuvchi barcha me'yorlarning kelib chiqishi jamiyatdir (qonun chiqaruvchi yoki ayrim shaxslar emas). Ikkinchidan, bu me'yorlar oddiy so'zlar yoki buyruqlar emas, balki ob'ektiv ravishda jamiyatda mavjud va sotsiolog ularni faktlar, ya'ni «narsalar» sifatida o'rganishi kerak.

Professor Klaudio Souto va Solanj Souto (2003) fikricha, bu shuni ko'rsatadiki, sotsiologiyaning maqsadi ijtimoiy faktlarni o'z -o'zidan o'rganishdir, faol ravishda tashqariga chiqariladigan hamma narsa aqliy faoliyatdan kelib chiqadi. Ya'ni, mavjudot o'ylaydi va harakat qiladi, uning jamiyatdagi boshqa odamlarning harakatlari bilan o'zaro bog'liqligi.

Xulosa qilish mumkinki, gumanitar fanlarni (sotsiologiya va falsafa) o'rganishni nafaqat oliy ta'limda, balki boshlang'ich maktab ta'limida ham rag'batlantirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. BAUMAN, Zygmunt; MAY, Tim. Aprendendo a Pensar com a Sociologia. Rio de Janeiro: Zahar, 2010.
2. BAUMAN, Zygmunt; Para que serve a sociologia?: Diálogos com Michael Hviid Jacobsen e Keith Tester/Zygmunt Bauman; tradução Carlos Alberto Medeiros. Rio de Janeiro: Zahar, 2015
3. BAUMAN, Zygmunt. O Mal-Estar da Pós-Modernidade. Rio de Janeiro: Zahar, 1998.
4. DURKHEIM, Emile. O Suicídio: Estudo de Sociologia. Tradução: Mônica Stabel. São Paulo: Martins Fontes, 2000.
5. GUZZO, Valdemir; GUZZO, Guilherme Brambatti. O Pensamento Crítico como Ferramenta de Defesa Intelectual. Revista Conjectura: Filos. Educ., Caxias do Sul, v. 20, n. 1, p. 64-76, jan./abr. 2015.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 32-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(4-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.09.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000
